

29.10.2021

Julkinen

Liikenne- ja viestintäministeriö
Palveluosasto/Peruspalveluyksikkö

Viite: LVM030:00/2021

Ehdotus liikenne- ja viestintäministeriön asetukseksi matkalippujen tarkastajilta ja tarkastuksessa apuna olevilta järjestyksenvalvoilta vaadittavasta koulutuksesta VR-Yhtymän kommentit

VR-Yhtymä Oy (VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Ehdotuksessa esitetään voimassa olevan asetuksen (876/2006) kumoamista ja uuden asetuksen antamista matkalippujen tarkastajien koulutusvaatimusten joustavoittamiseksi.

Koulutustoiminta

VR kannattaa koulutusvaatimusten keventämistä ja niiden muuttamista joustavammiksi. Uudessa asetuksessa voimassa olevat säädökset koulutuksen vähimmäistuntimäärästä ja toteuttamistavasta poistetaan. Myöskään koulutuksen muotoon ei oteta kantaa, vaan se voidaan järjestää läsnä- tai etäopetuksena sekä työssäoppimisena. Ehdotuksen myötä koulutusta olisi mahdollisuus toteuttaa yhteistyössä muiden joukkoliikennealueitten kanssa. VR pitää edellä esitettyjä muutoksia kannatettavina.

Uutena asetukseen ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuutta asiakokonaisuuksien hyväksi lukemiseen soveltuvasta koulutuksesta. VR:n näkemyksen mukaan tämä mahdollisuus joustavoittaa henkilökunnan sisäisiä siirtymiä sekä uuden henkilöstön palkkaamista.

VR kouluttaa oman henkilökuntansa valvontamaksujen osalta osana lippujen tarkastusprosessia. Käytännössä koulutus on muutaman päivän pituinen ja se toteutetaan pitkälti verkkokoulutuksena. Kaikki lähiliikenteen konduktöörit ovat saaneet koulutuksen. Uusi toimintamalli on otettu onnistuneesti käyttöön.

Tarkastustoiminta

VR ehdottaa tarkastusoikeuden laajentamista myös muihin joukkoliikenteen toimijoihin ja esittää, että myös VR:llä olisi vastaavat tarkastajaoikeudet kuin HSL:llä on tällä hetkellä. VR on jo aikaisemmin keskustellut asiasta LVM:n kanssa. Tämän keskustelun aikana oli

29.10.2021

Julkinen

todettu, että lainsäädäntömuutos voisi olla tulevaisuudessa mahdollinen.

Perusteena uudelle toimintamallille on ollut tarve estää liputtomuutta tilanteessa, jossa HSL on irtisanonut matkalippujen tarkastamista koskevan sopimuksen.

VR:n näkökulmasta ensisijainen keino olisi ollut lainsäädäntömuutos, jolla olisi mahdollistettu tarkastusmaksulain mukainen toiminta myös VR:n konduktööreille. Tällä hetkellä vaihtoehtoina on tarkastustoiminnasta sopiminen erikseen jokaisen tarpeeseen tulevan kunnan viranomaisen kanssa. Tämä on prosessina raskas. Toinen vaihtoehto on VR:n nyt käyttöönotettavan mallin mukainen yksityisoikeudellinen valvontamaksu.

Lainsäädäntömuutos selkeyttäisi tilannetta erityisesti tulevaisuudessa, jolloin kilpailun avautumisen kautta Suomessa saattaa VR:n lisäksi olla muitakin henkilöliikenneoperaattoreita. Toiminta hankaloituisi huomattavasti, jos jokaisen operaattorin tulee sopia eri kuntien kanssa sopimus matkalippujen tarkastamisesta, jos operaattori haluaa viranomaisen hoitamaan matkalippujen tarkastamista, ja näin samalla välttyä esim. ongelmalta siitä, että matkustajilla ei ole velvollisuutta esittää henkilöllisyystodistusta konduktöörille. Tällaisessa tilanteessa olisi selkeämpää ja helpommin järjestettävää, jos operaattorin junahenkilökunnalla olisi lakiin perustuva oikeus tarkastusmaksujen määräämiseen ja näin ollen myös henkilöllisyyden tarkastamiseen. Samalla välttyttäisiin maksamattomien maksujen osalta tuomioistuinprosessilta, kun maksut olisivat suoraan ulosottokelpoisia.

Huomioon tulee ottaa myös se, että lippujen tarkastamista koskeva haaste on valtakunnanlaajuinen, eikä koske pelkästään lähiliikennettä.

Käytännössä viranomaisten on myös hankala järjestää valtakunnanlaajuisia matkalippujen tarkastustoimintaa, koska tietyillä alueilla junavuorot liikennöivät harvoin. Tästäkin näkökulmasta olisi selkeämpää ja helpommin järjestettävissä, että konduktööreillä olisi lakiin perustuva oikeus tarkastusmaksun määräämiseen. Konduktöörit ovat toiminnassaan ammattilaisia, ja osaavat hoitaa lippujen tarkastamisen ja maksujen määräämisen sille asetettujen säädösten mukaisesti.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat